

JAUSMŲ KLASIKAI

JUDITHE LITTLE

SESERYS CHANEL

**DVI SESERYS,
VISIEMS LAIKAMS PAKEITUSIOS
PASAULIO MADOS ISTORIJĄ.**

Knygute.lt

Judithe Little

SESERYS CHANEL

Romanas

Versta iš: Judithe Little, *Chanel Sisters*

Graydon house

Published by arrangement with Harlequin Books
S.A.

Copyright © Judithe Little 2020

Iš anglų kalbos vertė Asta Buckiūnaitė

Redagavo Indrė Viliūnaitė

Visi šios knygos personažai yra išgalvoti.

Bet koks panašumas į tikrus asmenis, gyvus ar mirusius, yra visiškai atsitiktinis.

Visos teisės į šį kūrinį saugomos. Šį leidinį draudžiama atkurti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn be raštinio leidėjo sutikimo.

Už draudimo nepaisymą numatyta teisinė atsakomybė.

© Asta Buckiūnaitė, vertimas iš anglų kalbos, 2021

© Živilė Adomaitytė, knygos dizainas, 2021

© Arcangel.com, viršelio nuotrauka

© „Svajonių knygos“, 2021

ISBN 978-609-03-1021-2

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2024

Lesui

ir Antuanetei, kad ji nebūtų pamiršta

DALELĖ OBAZINO VISADA GYVENS MUMYSE. Tvarkos poreikis. Paprastumo ir švarių kvapų trauka. Įsišaknijęs kuklumo jausmas. Reiklumas siekiant meistriškumo ir tobulai sudaigstyti siūles. Raminantis juodos ir baltos spalvų kontrastas. Šiurkštūs, apspurę valstiečių ir našlaičių apdarų audiniai. Rožiniai, lyg grandininiai diržai, vienuolių rišami aplink juosmenį. Mistinės žvaigždžių ir pusmėnulių mozaikos koridoriuose, atgyjančios *bijoux de diamants*¹, karo liuose, apyrankėse ir sagėse. Besikartojantis susipynusių C raidžių motyvas vitražuose, tapęs prabangos ir prestižo simboliu. Net pats senasis vienuolynas, toks milžiniškas ir tuščias, suteikęs erdvės fantazijoms ir leidęs išskleisti sparnus.

Visus tuos metus žmonės, besilankantys Kambono gatvėje, Dovilyje, Bjarice, tikėjo, kad perka „Chanel“ – paryžietišką rafinuotumą ir žavesį. Bet jų tikrasis pirkinys buvo mūsų

¹ Deimantiniai papuošalai (pranc.) (čia ir toliau – vertėjos pastabos).

vaikystės ornamentai, prisiminimai apie mus auklėjusias vienuoles ir prieglobstį suteikusią abatiją.

Turtų iliuzija, iškilusi iš mūsų praeities skurdurų.

Varguolės Obazinas

1897-1900

1

Vėlesniais metais vis grįždavau mintimis į tą šaltą 1897-ųjų KOVO DIENĄ OBAZINO VIENUOLYNO PRIEGLAUDOJE.

Mes, našlaitės, sėdėjome ratu siuvinėdamos, tik mano bereikšmis čiauškėjimas su šalia esančiomis mergaitėmis retkarčiais sudrumsdavo darbo kambario tylą. Pajutusi sesers Ksaveros žvilgsnį nuščiuvau, nudelbiau akis į savo siuvinį, lyg būčiau labai susitelkusi. Tikėjausi, kad ji subars mane kaip įprastai: „Liežuvio drausmė, madmuazele Šanel!“ Tačiau ji žengė prie manęs, įsitaisiusios greta krosnies, visoms vienuolėms būdinga eisena, tarsi pleventų ore. Nuo juodos vilnos sijono klosčių pasklido

smilkalų ir amžinybės aromatai. Standintas nuometas keistai stiebėsi į dangų, lyg ji bet kurią akimirką mums matant galėtų pakilti į orą. Meldžiausi, kad tai įvyktų, kad šviesos spindulys perskroštų šlaitinį stogą ir nusineštų ją, apsuptą akinančio išganymo švytėjimo, aukštyrų debesis.

Deja, tokie stebuklai nutinka tik angelų ir šventųjų paveikluose. Vienuolė sustojo man prie peties, tamsi ir grėsminga lyg audros debesis, pakibęs už lango virš miškų Centrinio Masovo šlaituose. Kostelėjusi, tarsi pats šventosios Romos imperatorius, ji niūriai pareiškė:

- Antuanete Šanel, per daug plepi. Tavo siuvinėjimas aplaidus. Nuolatos užsisvajoji. Jei nebūsi atidi, bijau, kad tapsi lygiai tokia pat kaip tavo motina!

Jos žodžiai sugniaužė man širdį. Prikandau lūpą, kad susilaikyčiau neatšovusi atgal. Mečiau žvilgsnį į savo seserį Gabriele, sėdinčią kitoje kambario pusėje su vyresnėmis mergaitėmis, ir pavarčiau akimis.

- Neklausyk vienuolių, Ninete², - tarė Gabrielė, mums išėjus į kiemą pailsėti.

² Mažybinis Antuanetės (pranc. Antoinette) vardas.

Sėdėjome ant suoliuko tarp plikų medžių, kurie atrodė sustirę nuo šalčio kaip ir mes. Kodėl jie numeta lapus tada, kai šių labiausiai jiems reikia? Šalia mūsų vyriausioji sesuo Žiulija Bertė iš kišenių svaidė duonos trupinius pulkui karksinčių ir besipešančių varnų.

Susikišau plaštakas į rankoves mėgindama jas sušildyti.

- Nebūsiu tokia kaip mūsų motina. Nebūsiu niekuo, kuo vienuolės sako mane būsiant. Nebūsiu netgi tu, kuo, anot jų, *negaliu* būti.

Mudvi prapliupome juoku, karčiu juoku. Mūsų laikinos sielų sergėtojos vienuolės nuolat mąstė apie tą dieną, kai būsime pasirengusios išeiti ir gyventi pasaulyje. Kuo tapsime? Kur bus mūsų vieta?

Po vienuolyne praleistų dvejų metų jau buvome įpratusios prie vienuolių postringavimų per choro repeticijas, rašysenos pratybas arba Prancūzijos karalių vardų rečitatyvą.

Tu, Ondina, taip rašydama, niekada netapsi prekybininko žmona.

Tu, Pjerete, turėdama tokias negrabias rankas, niekada nerasi darbo ūkyje.

Tu, Elena, turėdama tokį silpną skrandį, niekada netapsi mėsaininko žmona.

Tau, Gabriele, belieka viltis, kad galēsi pragyventi iš siuvėjos amato.

Tu, Žiulija Berte, turi melsti pašaukimo. Tokioms merginoms kaip tu pridera gyventi vienuolyne.

Man buvo pasakyta, kad jei nusišypsos sėkmė, galėčiau prikalbinti tuoktis artoją.

Ištraukiau plaštakas iš rankovių ir pūstelėjau į delnus oro.

- Neketinu tekėti už artojo, - pareiškiau.

- Neketinu būti siuvėja, - man paantrino Gabrielė. - Nekenčiu siuvimo.

- Tai kuo jūs būsite? - Žiulija Bertė spoksojo į mudvi plačiomis klausiančiomis akimis. Visi ją laikė lėta, „paliesta“, kaip sako žmonės. Viskas jai atrodė paprasta, juoda ir balta kaip vienuolių abitų tunikos ir šydai. Kaip vienuolės pasakė, taip ir turi būti.

- Kai kuo geresniu, - išrėžiau.

- O kas tas „kai kas geresnio“? - neatlyžo Žiulija Bertė.

- Tai... - pradėjo Gabrielė, bet neužbaigė minties.

Kas tas „kai kas geresnio“, ji žinojo ne labiau negu aš, bet buvau tikra, kad jaučia tą patį - keistą dilgčiojimą kauluose. Maištingumas

buvo įsigėręs mums į kraują.

Vienuolės tvirtino, jog privalome džiaugtis tuo, ką turime, jog tai – Dievo malonė. Bet mes niekada nebuvo patenkintos nei tuo, kur buvome, nei tuo, ką turėjome. Mudvi buvome iš plačios padermės klajūnų, svajoklių, kurie bastosi vingiuotais keliais, bet tvirtai žino, kad tuojau nutiks „kai kas geresnio“.

2

PRIEŠ PATEKDAMOS Į VIENUOLIŲ GLOBĄ, dažnai badmiriavome, vaikščiojome apdriskusios ir purvinos. Kalbėjome tik vietine tarme, ne prancūziškai. Skaitėme ir rašėme prastai, nes mokyklą telankėme priešokiais. Vienuolės tvirtino, kad esame laukinės.

Mūsų motina Žana dirbdavo daug valandų, kad mus pramaitintų ir turėtume stogą virš galvos. Ji buvo tarytum pakibusi tarp dangaus ir žemės, o metams bėgant jos žvilgsnis tapo toks blausus, kad rodėsi, visai nebemato mūsų. Jos akys ieškojo Albero, tik Albero. Mūsų tėvas nuolat keliavo, prekiaudamas senais korsetais, diržais ir kojineėmis. Jis neužsibūdavo vienoje vietoje ir kaskart, kai negrįždavo kaip žadėjęs,

mūsų motina, pakvaišusi iš meilės, lėkdavo pavymui, tempdamasi kartu į užmiestį ir mus, nepaisydama metų laiko ir oro.

Jų retus pasibuvimus ženklino nuolatiniai motinos nėštumai, o Alberas daugeliui mėnesių palikdavo mus grumtis už būvį be skatiko kišenėje. Motina dirbo viską, kas pasitaikydavo po ranka – buvo skalbėja, tarnaitė, kol mirė sulaukusi vos trisdešimt vienu, išsekusi, nusiplūkusi ir sudaužyta širdimi.

Po jos mirties nė vienas šeimos narys nepanoro mūsų priglausti, o ypač mūsų purtėsi tėvas. Tai nebuvo staigmena. Kaip jis būtų galėjęs keliauti iš turgaus į turgų ir iš lovos į lovą su tokiu būriu? Bet argi tėvai neturėtų rūpintis savo vaikais?

Buvome trys mergaitės ir du berniukai. Žiulija Bertė – vyriausia, po jos sekė Gabrielė, tada Alfonsas, aš ir galiausiai Liusjenas. Alfonsas tebuvo dešimties, o Liusjenas šešerių, ne didesnis už siūlų ritę, kai mūsų tėvas paskelbė juos esant „vargšų prieglaudos vaikais“. Ir negaišo laiko – be skrupulų atidavė juodu nemokamai dirbti valstiečių šeimai, o mus, mergaites, numetė vienuolėms. Per trejus vienuolyne praleistus metus apie brolius ničnieko negirdėjome.

Tuo metu mūsų tėvas toliau sau laisvai gyveno, kaip įprastai, tesirūpindamas tik savimi.

„Aš sugrįšiu“, – su akinančia pardavėjo šypsena pažadėjo man ir seserims, palikdamas mus prie vienuolyno durų, paglostė Gabrielei galvą ir jo vežimpalaikis išnyko horizonte.

Žiulija Bertė nemėgo pokyčių ir buvo visiškai sugniuždyta – niekaip nesuprato, kur pradingo motina.

Gabrielė buvo pernelyg įtūžusi, kad lietų ašaras.

„Kaip jis galėjo palikti *mane*? – be paliovos kartojo. – Aš juk esu jo numylėtinė. Mes galime pačios pasirūpinti savimi, daug metų taip gyvenome. Mums visai nereikia, kad šitos senės nurodinėtų, ką turime daryti, – širdo ji. – Čia mums ne vieta. Mes juk ne *našlaitės*, – šiaušėsi. – Jis juk žadėjo sugrįžti. Vadinasi, taip ir bus.“

Aš, tada aštuonerių, verkiau, sutrikusi, nepratusi prie keisto vienuolių būdo, jų sijonų švytavimo, ties juosmeniu barškančių rožinių, vaidukliškai besisklaidančių smilkalų debesų ir aitraus šarmo kvapo.

Vienuolynas buvo visko, ką pažinojome, priešingybė. Čia galiojo taisyklės, kada reikia keltis, kada valgyti, kada melstis. Dienos ritmas

buvo suskaidytas užduotimis: pamokos, katekizmas, siuvimas, namų ruoša. Dieviškajai tarnybai skirtų maldų, *l'angélus*, skambesys žymėjo laiko tėkmę. „Dykos rankos, – dažnai kartodavo vienuolės, – tai velnio dirbtuvės.“

Net savaitės dienos, mėnesio savaitės, metų mėnesiai buvo suskirstyti į, anot vienuolių, liturginį kalendorių. Sausio 15-oji, kovo 21-oji ar gruodžio 19-oji reiškė eilinės savaitės dvyliktąjį sekmadienį, gavėnios pirmosios savaitės pirmadienį arba advento trečiosios savaitės trečiadienį. Anapusinis gyvenimas buvo griežtai skirstomas į pragarą, skaistyklą ir rojų. Buvo dvylika Šventosios Dvasios vaisių, dešimt Dievo įsakymų, septynios mirtinos nuodėmės, šešios šventos liturginės dienos ir keturios didžiosios dorybės.

Sužinojome apie šventąjį Etjeną, kuprių vienuolį, palaidotą bažnyčios presbiterijoje; antkapio viršuje stūksojo akmeninė jo statula, saugoma kitų vienuolių skulptūrų, išraižytų akmeniniame baldakime. Per mišias žvilgsniu tyrinėdavau langų vitražų sandūras ir kilpas, persidengiančius apskritimus, primenančius susipynusias C raides – visai kaip mes, Šanel³,

³ Chanel (pranc.).

amžiams susaistytos seserys. Stengiausi negalvoti apie tai, kas glūdi tame kape – seni kaulai ir sudūlėjęs abitas.

„Čia esama vaiduoklių“, – išplėstomis akimis man tyliai šnibždėdavo Žiulija Bertė. Vaiduokliai buvo šventi, nešventi, visokio plauko vaiduokliai, įžiebiantys liepsnas linguojančiuose votuose, besislepiantys tamsiuose kampuose ir siauruose koridoriuose, metantys ant sienų šešėlius. Motinos, tėvo ir mūsų praeities vaiduokliai.

Kartais, rytais besiprausiant arba vakarais tyliai kalbant maldas, Žiulija Bertė pačiuodavo ir suspausdavo man plaštaką: „Naktimis sapnuoju bauginančius sapnus.“ Bet daugiau nieko man nepasakodavo. Man buvo smalsu, ar ji sapnuodavo tą patį, ką ir aš: motina paslika guli lovoje be antklodės, su krūvina nosine rankoje, o per plonas sienas skverbiasi žvarbus šaltis. Mamos akys užmerktos, o laibas kūnas suakmenėjęs.

Išmokau pabusti iš tokių sapnų ir, nusikračiusi regėto vaizdinio, šmurkštelėdavau į Gabrielės lovą....